

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 " — "
Negyed évre	1 " 50 "
Egyes szám ára	6 "
Külföldre egy évre	8 " — "

Ezen lap megjelenik
hetenként kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Hirdetések közlési díja:
minden egy hasábos garmond
sorért vagy annak térfogatáért
4 kr., s minden egyszeri közlés
után 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyíltér” rovatban
közlendő cikkek soronként
10 kr. díjért közöltenek.

SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYT:
Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:
Sprencz György szerkesztő lakásán.

KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYT
Szabó Albert könyvnyomdájában.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségekben, az előfizetések, hirdetmények, nyíltéri cikkek, stb. a kiadóhivatalban fogadtatnak el.

Felhívás előfizetésre.

A „Székelyföld” cz. politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi, hetenként jelenlegi nagyságában 2-szer megjelenő hirlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 frt. — kr.
Negyed évre	1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre	8 frt. — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadtatnak.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátrálékban vannak, tisztelttel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyúttal t. előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében zavar ne forduljon elő.

Az előfizetési pénzeket kérjük Kézdi-Vásárhelyre a kiadó-hivatalba küldeni.

A „Székelyföld” kiadó-hivatala.

A munkás-kérdés.

Európa nyugoti államait egy rém tartja rettegésben: a munkás-kérdés, mely közelebből Belgiumban oly irtóztató alakban került felszínre, hogy annak megoldása most már elodázhatlanná vált.

Régóta foglalkoztatja ezen eszme az államok intéző férfait, de komoly, határozott lépés még nem történt a kérdés megoldása tárgyában. Most azonban már útott az utolsó óra. Az ügy halasztást nem tűr. Gyökeres reformokra van szükség, mert vész fenyegeti a civilizált világ társadalmát. Ezt igazolják, eléggé

szomorúan, a belgiumi események, melyekhez hasonlókat csak a rég letűnt vérzivataros időkől jegyzett fel a történelem.

Belgium virágzó gyárai, fényes kastélyailángban állanak; óriási néptömegek a szenvedélytől elvakulva, emberi lényökből kiforgatva, az állatiasság vad ösztöneibe süllyedve, rabolnak, gyujtogatnak, öldökölnek, rettegésben tartván mindazokat, kik a szerencse kedvezése folytán bizonyos vagyonra tettek szert. A mi Belgiumban történik, az már nem nevezhető sztrájkknak; az már valóságos forradalom: a munkások forradalma. Szomorú bizonyítéka annak, hogy mily szörnyű az ember, mikor kebelében tetőpontját éri el az elkeseredés, mikor a szenvedély elragadja; de egyszersmind figyelmeztetés is, mely azokat illeti, kik hivatva vannak a bajon segíteni.

Vannak, az igaz, lelkiismeretlen igaztók, kik felingerlik a legbékésebb természetű kedélyeket is; a hol azonban oly fékevesztetten tör ki a nép dühe, hogy annak még egy fegyelmezett hadsereg is alig képes ellenállani: ott komoly okok kell hogy lappangjanak a háttérben.

Az okok között emlegetik a mostani gazdasági válságot, mely a szegény munkás-osztályt is nagy mértékben sújtja. Nagy a kínálat s ezzel szemben csekély a kereslet. Érzik az iparvámok

hatását, melyek sok felé elzárják a belga ipar útját s melyek munkabértük leszállítását vonták maguk után; érzik továbbá az agrár vámok hatását, melyek megdrágították számukra az élelmi szereket; és érzik a tultermelést, melyet előidézik a termelők versenye s a fogyasztók megrikulása.

De a baj nemcsak Belgiumban van meg. Franciaországban, Angliában, Poroszországban szintén félnek a katasztrófától. Lehet, hogy a belga munkások lázadása csak lokális természetű, s bizonyos, hogy sok vérontással sikerülni is fog azt elfojtani; ámde ha el nem hárítják az okokat, melyek azt előidézték, ha ott, a hol a baj megvan, nem igyekeznek annak csiráját kiirtani: a halogatás szörnyen meg fogja magát boszulni.

Mig az államférfiak a török-bolgár csete-paté összebonyolításán török a fejüket, jobban tennék, ha addig komolyan tanácskozáskor tárgyává tennék a munkás-kérdést.

Megnyugtató reánk nézve az, hogy nálunk Magyarországon — hála az égnek — nincs munkás-kérdés oly alakban, mint a nyugoti államokban. Óvja is meg az Isten hazánkat ily csapástól.

A nyavalya azonban ragadós. Ausztriában kisebb-nagyobb mértékben már jelt is adott magáról, habár nem oly fenyegető alakban, mint Belgiumban és pár héttel ezelőtt Londonban.

Azért jó lesz nálunk is figyelemre méltatni ezt a dolgot.

sektől őrizkedjék. Az értekezlet Gál indítványát elfogadta s az egy memorandumban a „radikál kör” elnöke Teleki László által a miniszteriumhoz beterjesztetvén, ott el is fogadtatott.

Ezen történelmi tény, hogy a nagy magyar hazában annyi jeles között Gál Sándor volt az első, ki a már szentesítést nyert alkotmány megvédésére Magyarországnak, illetve a magyar miniszteriumnak, a honvédség felállítását hozta javaslatba, és ki azon honvédségnek egymaga teremt szolgálati és gyakorlati szabályokat: Gált nagygyá s a székely nemzetet, de különösen Csikmegyét, melynek kebelében született, büszkévé teszi.

Gál Pesten rövid idő alatt a haza alkotmányos ügyeit intéző körökben és a miniszteriumnál elismert tekintély lett; a tanácskozásokba meghívták s bizonyos esetekben véleményét is kikérték; így Pest városa a városi nemzeti őrsereg kiképzésére a kormánytól egy szakférfiut kért; a miniszterium Gált e tekintetben véleményadásra hívta fel s ő Korponai János gránátos-zászlóalj főhadnagyot ajánlván, ajánlata el is fogadtatott.

Önzetlen hazafias buzgósága, tetszomjas akarata, szellemi és katonai képzettsége a miniszterium előtt feltűnt s Batthyány miniszterelnök által egy értekezletre hivatott, hol ő, Klapka és Hajaik Károly is megjelen-

Országos földhitelintézet Kolozsvárott. Az erdélyrészi képviselőknek pártkülönbség nélkül való értekezlete a Kolozsvárott föllálitandó országos földhitelintézet érdekében föllíratot intézett Tisza Kálmán miniszterelnökhöz, Kemény Gábor br. miniszterhez, mint az erdélyi gazdasági egyesület elnökéhez. E föllíratokban azt mondják, hogy az eddig szerzett szomorú tapasztalatok, a Budapesten székelő intézetek és jelzáloghitellel foglalkozó bankok a legkisebb eredmény reményére sem jogosító törekvései arról győzték meg őket, hogy az erdélyrészi földhitelviszonyok rendezése és azoknak állandó javítása másképen nem eszközölhető, mint egy önálló földhitelintézet föllálitása által. A miniszterelnököt arra kéri, hogy vegye komoly mérlegelés alá a föllírat tárgyát s ha úgy találja, hogy az az állam és fajunk érdekeivel megfér, adja meg az erdélyrészi földmivelő lakosságnak a kért eszközöket, ha pedig más a meggyőződése, jelölje meg az eszközöket, melyekkel a mármár alig orvosolható bajok sikeresebben leküzdhetők. Kemény Gábor br. minisztert kéri, hogy úgy a kormánytól, mint a gazdasági egyesülettől céljuk elérésében segítse őket, végre Bethlen Gábor grófot arra kéri, hogy az erdélyi gazdaközönségnél hasson oda, hogy az egy önálló földhitelintézet föllálitására anyagi és szellemi támogatását önmagának adja meg.

Országgyűlés.

Hétfőn csendes napja volt a képviselőházak. A törvényhatóságokról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalásában a 82-ik §-ig haladtak s a tanácskozás a nyugodt tárgyalagosság medrében folyt. Rendkívül érdekes dolog történt a 80-ik §-hoz beadott módosi-

tek; értekezlet után mindhárman miniszterelnöki biztosokká nevezettek ki s megbízottak, a Székelyföldön s különösen az 1-ső és 2-ik határfőri székekben — hol a katonai, uralom reactionarius érzelmű tisztjei a magyar alkotmány ellen hol titkon, hol nyíltan működtek — a népben a közszellemet, a szabadság eszméit megszilárdítani s a Bánátban az ellenséggel szemben álló magyar véreink segítségére való kimenetelre birni.

Ezen miniszteri megbízatásuknak eleget teendő, mindhárman Erdélybe jöttek, Maros-Vásárhelyt nagy gyűlést tartottak, felolvasták a néptömegnek a miniszteri felhívást, melyet a nép lelkesedéssel fogadott s előbb Berzeneczei, utóbb Gál Sándor lelket emelő beszédére viharos éljenzésben tört ki, s fogadást tett: „Megyünk mindnyájan, megyünk a haza megvédésére!”

Hajnik M.-Vásárhelyről Seben felé visszament Pestre.

Klapka és Gál Udvarhely felé vették útjokat. Székely-Keresztúron az akkor ott Sebenbe utazó, a General Commando elé idézett csiki tiszteket minden erejükkel a honvédséghez való átállásra igyekeztek birni, de eredménytelenül.

Galambfalván Sebesi Istvánnal lelkes beszédet tartottak a székely nép értelmes osztálya előtt, mely a gyujtó szavakat éljenzéssel fogadta, készen nyilatkozván a haza védelmére. Székely-Udvarhelyt hasonló lel-

A „Székelyföld” tárczája.

Emlékbeszéd

néhai Gál Sándor székely honvéd-azredes életéről.

(A csikmegyei honvédegyletnek 1886. évi márczius 15-én tartott rendes évi nagygyűlésén felolvasta Benedek István volt honvéd és egyetemi titkár.)

(Folytatás.)

Gál Sándor 1843. december 16-án hadnagynak kinevezetvén, mint ilyen, a kézdivásárhelyi katonai intézetbe rendeltetett át, hol mint felügyelő tiszt, 3 évig a hadtudományokból, mathesisből és történelemből tartott előadásokat. Különösen a hazai történelmet, a „Vorschrift” határain túl menve, oly terjedelemben és erélyvel adta elő, hogy annak híre a felsőbb hatóságokhoz eljutván, alig tudta kikerülni fegyelmi kereset alá vonatását.

Szabad szellemi működhetésének a katonai pályán tért nem remélvén, s azon gondolat miatt, hogy jöhet idő és körülmény, midőn annak oly kifejezést adhat, hogy elbocsáttatását vonná maga után, nyugalmaztatta magát.

Az 1848-ki márcziusi napok hazánk egén a szabadság hajnalát felderítvén, Gál elérkezettnek látta az időt, midőn az addig kebelében ápolta szabad eszméknek nyílt kifejezést adhat; haladéknél Pestre ment, a magyar miniszteriumnak honfiai szolgálatát

bejelentette s egyúttal az általa már elkészített, „A pestvárosi nemzeti őrsereg ideiglenes gyakorlati és szabályzati könyvét” felajánlotta. A miniszterium a felajánlott könyvet elismerésre méltatta és elfogadta s kinyomatni és a megyéknek megküldeni elrendelte.

Gál Sándor a magyar honvédség részére rövid idő alatt négy ily könyvet adott ki, melyek a megyék által ezer meg ezer példányban rendeltettek meg. Ezen könyvek képezik ma is a magyar honvédség szolgálati és gyakorlati eljárásainak alapját.

Gál Pesten a „radikál kör”-nek tagja lett s a nép szónokaival: Petőfi, Vasvári, Nyári s másokkal megismerkedett.

A Bánátban kitört első alkotmányellenes mozgalmak, különösen a kikindai véres események híre a fővárosba hamar eljutván, a kör tagjai, mint vezérelv-vivők, úgy vélekedtek, hogy azon véres mozgalmaknak legjobban és leghamarább csak honvédség felállításával lehet czélyszerűen véget vetni. E végett értekezletet hívtak egybe Fényes Elek elnöke alatt s az ügynek véleményes előterjesztésére Klapka ajánlatára, mint kiváló szónok és tehetség, Gál Sándor jelöltetett ki. Gál a honvédség azonnali felállításának szükségességét érveinek igazságával s oly mindenkit meglepő elragadtatással indokolta, hogy az elnök kénytelen volt őt felkérni, hogy az ilyen nyugtalanító kifejezé-

tások fölött való szavazásánál. A 80-ik §-hoz a többi közt Tibád Antal adott be módosítványt az iránt, hogy a kinevezendő rendőr-kapitányok hivatali viszonyát a városi törvényhatóságokkal szemben a belügyminiszter rendelettel szabályozza a törvény keretén belül. Ehhez a módosítványhoz hozzájárult az előadó is, meg a miniszterelnök is. A szavazásnál nem lehetett kivenni a többséget s így az elnök elrendelte a szavazatok megszámlálását. Az eredmény az lett, hogy 57-en szavaztak a Tibád módosítványa mellett, köztük a miniszterelnök, és 57-en ellene, köztük Beniczky Ferencz belügyi államtitkár. Az elnöknek kellett eldönteni a kérdést s az elnök a módosítvány ellen szavazott, a mely illetéktelenül esedett. Egyébként a tárgyalás során nem merült fel érdekesebb eset. A módosítványok ez ülésen is nagyobb számmal kerültek a ház elé s néhányat a többség el is fogadott. Végül a községek körül szóló törvényjavaslat tárgyalása péntekre tűzött ki.

Kedden a 94-ik §-ig haladt a ház. Egyik másik §-nál hosszú vita fejlődött ki, mindazáltal a tanácskozás igen fősüdes volt, csak néha-néha lendült fel a ház hangulata egy-egy személyes támadásnál vagy védelemnél. Különösen a 82-ik §-nál, mely a kijelölésről és a kijelölő választmányról intézkedik, volt hosszú vita, melynek az lett a vége, hogy a többség elvetette a módosítványokat s változatlanul fogadta el a szakaszt. A 86. §-nál, mely az eskümentés állapotját meg, újra élénk eszmecserére támadt a beadott módosítványok körül. Justh Gyula az eddigi eskümentés fenntartását indítványozta. Lázár Ádám a fogadalmi mintának a szakasz szövegébe való felvételét kérte. Apponyi Albert gr. pártolta a beadott módosítványokat, ellenben Tisza miniszterelnök csak a fogadalmi mintának a szakaszba való felvételéhez járult hozzá olyan formában, a mint az a fővárosi szabályrendeletben van megállapítva. A ház ezzel a módosítással fogadta el a szakaszt. A 89-ik §-hoz Irányi Dániel és Grünwald Béla adtak be módosítványt. Tisza Kálmán miniszterelnök, Zay Adolf és Dárday Sándor előadó felszólalásai után a ház többsége a módosítványok mellőzésével az eredeti szöveget fogadta el.

A szerdai ülésen végre befejezte a ház a törvényhatóságokról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalását, s ugyanekkor letárgyalta a napirend másik tárgyát is, az egyip-

tomai pénzügyek rendezéséről szóló törvényjavaslatot. A közigazgatási törvényjavaslatnak még hátralevő szakaszai közül csak a 94-ik §-nál volt vita, melyet aztán a ház változatlanul elfogadott. Az egyiptomi pénzügyek rendezésére vonatkozó törvényjavaslat tárgyalása körül élénk vita fejlődött ki, melyben Hegedűs Sándor előadón kívül résztvettek: Irányi Dániel, Apponyi Albert gróf, Helfy Ignác és Tisza Kálmán miniszterelnök. Apponyi Albert hat. javaslatot adott be, melyhez némi módosítással a miniszterelnök is hozzájárult. E módosítással a ház általánosságban el is fogadta a törvényjavaslatot.

Kossuth az eloláhosodásról.

I.

Collegno al Braccone, 1877. márcz. 22.

Tisztelt Uram!

Nagyrabecsült Barátom!

Figyelemmel olvastam, s meg is fontoltam mind az erdélyi mezőség eloláhosodásáról irt cikket, mind becses levelét, melylyel amannak kefélynyomatát kísérte. Olvastam a következőket szövegtől is.

S tudja-e Ön, mi sejtelmet keltettek föl bennem a modhatatlan szomorú revelációk? Azt, hogy Erdélyt nemzeti tekintetben a legkomolyabb veszély fenyegeti.

És miért? Azért, mert Kolozsvárt s a székeleyek kivéve, mintha az erdélyi magyar népnél a faji önérték veszendőben volna!

Ön azon discernens éleslátással, mely kutatásainál mindig kitűnik, bonczolja levelében az okokat, melyek e veszendőséget előidézték.

Én bizonyosan nem vagyok az, a ki csak egy hajszálnyit is le akarnék faragni azon bűnrovásról, melyet Ön a «rendszer» terhére ír. Sőt agyam szédeleg s egész valóm felhaborodik, a mint magamnak e rendszerről minden irányban számot adok.

Hanem mégis azt mondom: az a rendszer igen is nagyon elmérgesítette az elnemzetlenedés nyavalyáját, de csak azért mérgesíthette el ennyire, mert az erdélyi magyarság természetében nem találkozott reactióval a méreg hatása ellen.

Nincs az az erőszak, nincs az a combinált ármány, nincs az a környezet a világon, mely a nép ezernyi ezreit nemzetségéből ki

székeleyeket a változott viszonyokról felvilágosítsa.

Gál László ekkor érkezettnek látta az időt, hogy miniszteri megbízatásának Csikban is eleget tegyen.

Lázár Lászlót rokonszenvesen, Gált lelkesülten, zajos éljenzéssel fogadta a szabad ég alatti gyűlés.

Midőn a miniszterelnök felhívása s az arra kelt királyi jóváhagyó leirat felolvastatott, Gál Sándor szószerűre lépett, küldetését a gyűlésnek velős rövidséggel előadta, a felhívás fontosságát behatóan kifejtette, a gyűlést a miniszterelnöki felhívás s a kir. leirat figyelembevételére, magyar testvéreink segélyére buzdítván. Különös örömet fejezte ki a felett, hogy Csikszék derék népe a bujtogatások dacára is akarja az uniót. E szóra lelkesülten felkiáltott az egész gyűlés: „A karjuk!”

Utána Mikó Mihály beszélt, szívre és érzelmeire egyformán hatván, s indítványozta, hogy a szék a miniszteriumnak szavazzon bizalmat s a jelenlevő küldöttet, Gál Sándort, kérje meg annak tudomásul juttatására, hogy Csik, Gyergyó és Kászón egyesült székek összes lakosai rend- és rangkülönbség nélkül nemcsak hogy kétezeren, hanem valahány fegyverfogható van, elődeik példáját követve, mindenkor készek a csatatérre indulni azok ellen, kik a kir. szék, a haza és a magyar nemzetiség fennállását veszélyeztetik, s hogy ezen ígéretükre és Csikszék hű népének engedelmes ségére a magyar kormány bizton számíthat, bizonyították ezt azzal, hogy a gyűlés nemzeti zászlók alatt, levett főveg-

birja vetkőztetni, ha a nép a faji önértéknek, nem mondom magasabb öntudatával, hanem csak állati ösztönével is bír.

A nép ezreiről szólok. Magában Hunyad megyében 15 ezerre teszik az eloláhosodottak számát. Mert a hol a szám kiesiny, úgy hogy a más nyelvű néppel «keresztelés» ki kerülhetlen, az egészen más; de a mióta a népvándorlás leülepedésével, a nyugati római birodalom szertebomlott romjai fölött keletkezett új nemzetiségi alakulások tul estek a forrás processusán, tudomra nincsen arra példa, hogy valahol a nép ezernyi ezrei, akár a környezet befolyása miatt, akár mostoha kormányzat, elhanyagoltatás vagy akár nyomás miatt is nemzetiségükből kivették volna.

Sok adatot idézhetnék ez állításom igazolására, de elég (mert minden tekintetben appositus adat) a moldvai s bukovinai magyar falvakra hivatkoznom. Ezek nemzetiiségi tekintetben még ellenségesebb «rendszer» alatt élnek s nem egy nemzedék rövid időszakán át, sokkal inkább magukra vannak hagyatva támasztalanul és körülözönölve az oláhság által és elszigetelve a magyar világgal való érintkezéstől; természetesen tudnak is oláhu, azt gondolom mind, de azért nem oláhosodtak el, nem felejtették el saját nyelvüket, nem vetkőztek ki nemzetiségükből, magyarok maradtak, mert megvolt bennök a faji önérték ösztöne, ez föltartotta nemzetiségüket minden ellenséges viszonyok dacára, mert föltartotta nyelvüket a családi életben, a házi tűzhely körül, mely a nemzetiség vára, szentélye.

Ezért irtam én azt, Szathmáry és György uraknak válaszolva, hogy az erdélyi magyarság eloláhosodása egy oly tünet, mely zavarba hozza fogalmait a népelet psychológiája s fajunk nemzeti jelleme felől.

Ön megütöközt e felett és azt mondja nekem: a bajnak nem a nép az oka; a nép áldozatul esik annak a körülhatott természet törvénynek, miszerint a legszebb pávagamb is Columba liviává lesz, ha elhanyagoltatik.

Minthogy Darwinra hivatkozik Ön, megjegyzem, hogy azon naturalistáknak, a kik állítják, hogy «our domestic varieties when nun wild revers in character to their original Stock», Drawin azt mondja: there would be great difficulty in proving this». Én ezt nem mondom. Még kevésbbé

gel s fölemelt kézzel mennydörögve kiáltotta: „Esküszünk!”

Gál e gyűlésen pótkövetnek megválasztott, mit azonban köszönete kifejezése mellett más ténre való elfoglaltsága miatt nem fogadott el.

Gál a székel nemzet értelmiségével levelezésben állott, utasításokat adott és kért; a hol szükségesnek látta, személyesen is megjelent. Midőn aztán meggyőződött arról, hogy miniszteri biztosi küldetésének sikeresen eleget tett, Pestre ment, eljárása eredményéről jelentést tenni.

Batthyány miniszterelnök Gált a legszívesebben fogadta, eljárásáról megelégedésének adott kifejezést s egyuttal Berzen- czeinek a Kossuth-huszárok szervezésében való közreműködésére felkérte.

A fővárosban történt országos események megragadták ugyan nagyratörő lelkét, de mindán tudta azt, hogy a haza tekintélye, a kir. szentesítést nyert alkotmány, a bécsi camarilla nyílt fellépése folytán, a nem magyar ajku nemzetek által mindenfelé megvan támadva: haza sietett s éjét nappá téve, kitartó lelkesedéssel a Kossuth-huszár- ezred és a honvédség szervezésénél a székel székekben közreműködött, s hogy minél nyomatékossabb hatást idézzon elő, 1848. június 25-ki kelettel a székel nemzethez egy kiáltványt bocsátott ki, melyet sajátkezűleg irt s melyet eredetiben a t. honvédgylülésnek van szerencsém bemutatni.)

Tisztelt gyűlés! Ezen bemutatott iratában is mint nagy hazafit ismerjük meg Gált, s a történetírás méltán helyezte őt az első sorába.

(Folyt. következik.)

*) E kiáltványt már közöltük.

Szerk.

mondom azt, a mit II. Károlynak mondott egy udvaroncza, midőn Károly azt a kérdést vetette föl környezetének: mi az oka, hogy a döglött hal nehezebb, mint az eleven? A dolgot ki így, ki amugy magyarázta, míg végre egy udvaronc azt mondá: «May it please Your Majesty. I doubt the fact» és Károly azt felelte: «So do I my good man». Én ezt nem mondom, mert magam is tapasztaltam mind állatoknál, mind növényeknél a visszadurvulást, csak hogy minden gond, minden ész-zertü cultura dacára tapasztaltam. Kertemben bizonyosan nem elhanyagolás következtében durvult vissza egy Pinusclanbrasilina közönséges Pinus abiessé, s egy Lonicera quercifolia, L. flexuosává, még pedig nem is nemzedékekben, hanem maga a törzsnövény. Hát biz én nem veszem tagadásba a Columba livia törvényét, hanem csak azt mondom, hogy nem tartom azt alkalmazhatónak a főforgó esetre, mert ha az elhanyagolt páva-galamb Columba liviává lesz, ezzel csak azon elvnek bódol, melyet Darwin ekként fejez ki: «reversion to ancestral characters». Hát én azt tökéletesen föl bírnám fogni, ha a hunyad megyei s mezőségi magyarság ezrei az elhanyagoltatás folytán reversáltak volna a mongol typus azon ősi jellegeihez, melyekkel elődeink bírtak, midőn Közép-Ázsia sivatagain nyargalózva, a nyereg alá tették a húst «sülni»: de azt semmi elhanyagoltatásból nem tudom kimagyarázni, hogy a magyarság nem egy izolált csoportoskaja, hanem anynyi ezrei oláhhá «revertáljanak», mert ez csakugyan nem columba liviai «ancestral character» a magyar pávagalambnak.

(Folytatása következik.)

Kossuth Lajos.

Egészségügyünk.

Csik-Szereda, 1886. ápril. 1.

Tek. szerkesztő ur!

Becsés lapjának idei 25. számában a fennebbi cím alatt egy valóban közérdekű cikket jelent meg „Városi” aláírással, mely ha illetékes helyen visszhangra találna, városunk összes lakosságát nagy hálára kötelezné az író iránt.

Fájdalom azonban, már a következő 26. számban „Városi Nro. 2” ur egy czáfolat formában cikkben fehérre igyekszik mosni a szerecsent.

Lássuk csak, mit is mond Nro 2 ur? Azt mondja 1-ször: hogy a tisztí főorvos a sorozásra évenként nem 4—5, hanem csak 2 hétig van távol Szeredából. Hát ez nem áll, mert pl. az idén Tölgyesbe elutazott február hó 27-én, Csik-Szentmártonon pedig bevégezte a megszokítás nélkül folyt sorozást márczius hó 30-án s ezen 32 napból csakis egy sorozási nap esett városunkra, t. i. márczius 24-ike. Hogy pedig ezen 31 napot a főorvos ur városunkon kívül töltötte, azt igazolni fogja saját utazási naplójával. Hogy azon néhány napon belül, míg a sorozás Szépvízen és Szentmártonon folyt, hálai többnyire hazajárt, az épen mit sem bizonyít Városi, ha úgy tetszik, Nro 1. érveivel szemben, tudvalévő dolog levén, hogy a betegség még annyi udvariassággal sem bír, mint a tolvaj, hogy többnyire csak éjjel lepje meg áldozatát, hanem becsap biz az máskor is a nap minden órájában. De különben is honnan tudja ezt meg a város közönsége, hogy a 4—5 hétre kirendelt főorvos ur néha az alatt este haza tért? S ha hazatér is, nem megtörtént-e épen a napokban, hogy este falura hivatván beteghez, a kifáradt igen tisztelt főorvos ur kénytelen volt a kiszállást megtagadni s a beteg, megýnének egyik legszebb jövőt ígérő jeles fia, az alig 3 hónapos férj, másnapra kiszenvedett?

2-or: Azt mondja Nro 2 ur, hogy arra nem fordult elő eset, hogy orvosbírói szemléken 3 napig lenne távol a tisztelt főorvos ur. Ebben meglehet, hogy igaza van, noha, ha a kir. törvényszékhez beadott utazási naplóinak hitelt adni lehet, akkor ezen eset lehetősége mégis alig vonható kétségbe.

3-or: Nro 2. urnak azon szelleműs tanácsa, hogy „ha valaki „véletlenül” épen azon 65 napon belül betegszik meg, mi-

dön a főorvos ur nincs városunkban, hozassa el a 2 kilométerre fekvő várdotfalvi vagy szentkirályi orvost^{*)}, igen szép, de nem bir gyakorlati értékkel; nem bir 1-ször, mert a 2 kilométer távolságra eső várdotfalvi s a 6 kilométerre eső szentkirályi orvosok számos községeknek szerződött körorvosai, a kik saját közegészségügyi körükhez lévén kötve, folytonos utazásaik miatt ritkán találhatók honn s a Szeredába való jövetelre nem kötelezék; de 2-szor: ha erre kötelezve lennének is, a kétszeri fuvarozás és jóval magasabb látogatási díjak fizetésére nem bir képességgel városunk minden polgára, kivált ha ezen kiadást heteken át kellene hordoznia pontáta; s végre 3-szor: még akkor sem lehet közömbös a betegre, hogy bárki, csak orvos legyen, ha későn és drágán kapja is, mert tudvalevőleg nagy megnyugvás az, ha a beteg érzi, hogy megszokott orvosa kezeli, a ki életszerkezetét már évek óta ismeri. Erre elég bizonyíték az épen most 3 éve elhalt polgártársunk L. Gergely s most 2 éve elhalt E. Elek fiatal ügyvédünk, kik mind épen akkor betegedtek meg rohamosan, midőn a t. főorvos és honvéd ezredorvos urak sorozáson távol voltak s a mig egyebűnnen orvost lehetett keríteni, már nem voltak megmenthetők, s mert tudva van, hogy épen a tavaszi hónapok azok, melyek egészségünkre a legkedvezőtlenebb s ha ilyenkor nincs egyetlen orvosunk, akkor a többi 300 napon hiába van akármennyi, kivált ha azelőtt meghaltunk.

(Vége köv.)

Levelezés.

Nyujtód, 1886. márczius 21.*)

Tek. szerkesztő ur!

Ismerve meleg érdeklődését székelypünk anyagi és szellemi mozzanatai iránt, bátorkodom következő tudósításomnak egy kis tért kérni becses lapjában.

Községünk anyagi helyzete iránt annak fiatal nemzedéke is érdeklődven, minden törekvését páratlan buzgalommal arra irányítja, hogy a hol és a mit lehet, annak érdekében tegyen. Ma is a község javára, egy jól felszerelt fecskendő beszerzése céljából, műkedvelői előadást rendezett. Színe került Kisfaludy Károly „Csalódások” című négyfelvonásos vígjátéka, mely régisége dacára is mindig új és kedves marad a színészet terén. Köztudomású dolog, hogy e darab gördülékeny előadást és színészi routint igényel, hogy plastikai domborulata és finom árnyalatai érvényre emelkedhessenek. Lehetetlen, hogy teljes megelégedésünknek és meglepetésünknek kifejezést ne adjunk, s ez alkalommal a műkedvelőknek a darab ügyes megoldásáért egyszersmind őszintén gratulálunk.

A nyitányt a „Szózat” és „Hymnus” zenekísérettel mellett előadása képezte, melynek végeztével a függöny felgördülvén, Kádár Ferencz előszót mondott.**)

Az előszó sikerült elszavalásáért viharos tapsal és éljenzessel adott kifejezést megelégedésének a hallgatóság.

Ezután kezletét vette az előadás, mely oly összevágó és kerekded volt, hogy jobbat műkedvelőktől kívánni sem lehet.

A szereplők közül kiemeljük Jakabos Bélát (Gróf Elemir), ki Köröndi Lina iránti vonzalmának meglepő ügyességgel adott kifejezést s gondos játéka- és alakításáért dicséretet érdemel.

Mokányt Kádár Ferencz adta, ki ezen szerepében valóban elemében volt, mondhatni brilirozott, s a hallgatóságot annyira magával ragadta, hogy pusztá megjelenése is elég volt, hogy nevetést idézzon elő.

Antal János (Lombai) teljesen átértette szerepét, s annak legfinomabb árnyalatait is ügyesen ki tudta emelni; egész játékát színészi routin és melegség lengte át.

Papp István (Báró Kényesi) nyugalma, hangjának ügyes felhasználása és színészi öntudatossága által tűnt ki. A világi, a pusztó

tító mágna ügyes alakításáért teljes elismerést érdemel. Tetőpontra hágott a hallgatóság tetszése azon jelenetnél, midőn a báró, épen a szerelmi vallomás után visszatérve, Mokányval karamboloz. Papp István oly kényes, gögös eséssel zuhant ekkor a szinpadra, hogy frenetikus taps és viharos éljenzésben részesült.

Csüdör Ignác (Elek hadnagy) az epedő szerelme meleg érzéssel adta; gondos játéka, kitűnő szinpadi alakja és megnyerő énekével köztetszést aratott.

Kádár Anna (Köröndi Lina), dacára szerepe nehéz voltának, vonzó előadásáért szintén dicséretet érdemel. Hangfestése találó volt; a szenvedélyes, féltékeny és ábrándos szerelme igen jól alakította. A lelkében dúló érzületek arcán visszasugárzottak. Játéka minden ízében kellemes volt.

Kádár Ilona (Lidi) az idyllyus érzélgést, a tetszetős együgyűséget, a szinlett ártatlanságot oly élethűen utánozta, hogy teljesen felülmuta várakozásunkat.

Kádár Ágnes a kémkedő Vilmát oly helyes felfogással állította élénk, hogy közmelegedést aratott.

Szabó Mária (Lucza kisasszony) fiatalága dacára az öreg gögös leány elégtelen természetébe meglehetősen otthonossággal élte bele magát.

Maháti Simon (Elemér gróf inasa) rokon-szenves alakjával és ügyes előadásával tetszést aratott, ugyisintén Rácz Sándor (Tamás uradalmi kertész) is, ki az öreg, mogorva természetfit jól utánozta s megjelenésével mindig derűtséget keltett.

Általában az egész előadás a legnagyobb precizióval exequáltatott.

Bár csak községünk ifjúsága ily nemes irányu foglalkozásban lelné ezentul is lelki táplálékát, s az elért siker buzdítaná gyakori előadásokra! Igaz, hogy nagy megerőltetésbe kerül, mivel — be kell vallanom — a község nagy része nemcsak hogy méltó pártolásban nem részesíti őket, sőt ellenök agitál, holott ők épen a közjó előmozdításán fáradoznak. Ellenben kiemelés érdemelnék: Vitos Mózes lelkész, Csüdör András, Pócsa János, Jakabos Gergely és Finta Gáspár urak, a Könczeiek, a Kádárok és még néhányan, kik jelen voltak az előadáson s kik minden áldozatot meghoznak és mindent elkövetnek, hogy az ifjúság ezen üdvös irányu mozgalmát elősegíthessék. A főérdem itt is Kádár Gerő urat illeti a darab betanításáért és a rendezésért.

Az ifjúságot ily szép törekvésében buzdítani, lelkesíteni kellene az egész községnek, nem pedig elkedvetleníteni és visszariasztani.

De ha így kellett saját községem egyeséről nyilatkoznom, annál nagyobb elismeréssel kell megemlékeznem nemes Kézdi-Vásárhely város polgárságáról, kikben a jótékonyság érzete már vérré vált, kiknél az adakozás iránti felkérés nem a pusztában elhangzó üres szó, s kik igen jól tudják, hogy a közszéleokra való adakozás a legnemesebb erény. Legyenek az itt következő névsor által az adakozók nevei megörökítve.

1—1 frtot adakoztak: Varga András, Szacsavay Sándorné, Turóczy Mózes gépész; 80 krt: id. Tóth Istvánné; 60 krt: Jancsó Mózes szeszgyáros; 50—50 krt: Dobál Lajos, Nagy Ferenczné, Dr. Szacsavay Gyula, Dénes Lajos kir. közjegyző, Kreniczky Károly, Szöcs Józsefné, Fejér Antal, Nagy Lajos, Kovács Károly kereskedő, ifj. Jakab Istvánné, Fejér Károly; 40—40 krt: Wertán testvérek, Kovács Dániel pénztárnok, ifj. Benkő Sándor, Szöcs József polgármester, Szabó Albert nyomdász, Sylvester Dénes, Turóczy László, Welnreiter György, Finta Mózes, Kovács Áron, Török Bálint, ifj. Dávid István, Jancsó Dénesné, Szabó Mózesné; 30—30 krt: Kolonics István, Sinkovics Jenő, Dávid Antal, Benkő Sándor szeszgyáros; 25 krt: Kovács Ferencz gyógyszer; 24—24 krt: Vass János, Gál László; 20—20 krt: Dézsi Bálint, Kupán József, Bandi Antal, Balogh Gyula, id. Szöcs János, Dávid János, Novák Sándor, Jancsó Gyula, Kovács József, Szöcs Károly, Ambrus Albert, Csiszár Mihályné, Nagy József, Málnási Kristóf, Szöcs Mózes, Pap Adolf, Booskor Mihály, Szabó István, Mihály Ádámné, Rácz Róza,

Kölönte László, Csiszár Pál, Tóth László, Császár Lukács, Székely János pap, Gálfi Ernőné; 10—10 krt: Benkő Gyula, Szöcs Mihály, Száva János, valaki. Összesen 28 frt. Fogadják mindnyájan elismerésünket és hálás köszönetünket.

Teljes elismerésünket és hálánkat érdemlik meg továbbá Bereczk városának mindazon lakói, kik szintén adakoztak, kiknek neveit azonban hely szűke miatt ide nem iktathatjuk, valamint lemhényi Dénes György is. Ez utóbbiaktól 10 frt 60 kr jött be.

Fogadják az ifjúság a községünknek szerzett valóban élvezetes előadásért legőszintűbb elismerésünket. Biztosítjuk, hogy a község teljes megelégedését érdemelték ki. Egy jelen volt.

Színészet.

Győ.-Szentmiklós, 1886. márcz. 28.

Vasárnap 21-én „Sári néni” című népszerű népszimű adatott elő tetszés mellett. Iványi Somfa elcsapott tanítót ügyesen alakította s kórikus jeleneteit a község gyakran zajosan megtapsolta. Némethy Lilla Mariska szerepében dicsérendő meg; jó játéka által ez alkalommal is a község elismerését vivta ki. Györiné a szájas Brigitta szerepét ügyesen, amár kissé tulzottnan játszotta el. Völgyi (Nagy Ádám), Harayné (Sári néni), Fábriáné (Tóthné), Lendvay (Dobos jegyző), Mezey (Basa) és Szilágyi (Dini) osztottak az előadás sikerében.

23-án „Oh azok a férfiak” című 4 felvonásos vígjáték került színre. Ez alkalommal Györiné mint Skraubené özvegy tanácsosné említendő meg, ki az irigy s mindent tudni akaró szerepét a maga nemében dicséretre méltóan játszotta. Völgyi Morland papucshóst oly híven alakította, hogy jelenetei alatt a község szünni nem akaró tapsokban tört ki. A többi szereplők is mindnyájan jól játszottak.

25-én Hugo Viktor „Boldogasszony templom harangozója” adatott elő telt ház előtt. Kitüntek Lendvay (Quasimodo) és Némethy Lilla (Esmeralda), kik közösen osztottak a dicsőségben; nemkülönb dicséretet érdemel Völgyi (Don Claude vérbíró), kinek tehetségét ez alkalommal is zajos tüntetéssel ismerte el a község. Iványi (Clobin), Harayné (Gervais) és Mezey jó játékukkal nagy mértékben elősegítették az előadás sikerét.

27-én telt ház előtt Jókai Mór „Arany ember”-e adatott. Ez estén Lendvay valóban arany ember volt Timár Mihály szerepében. A község, gyönyörködve ügyes alakításában, zajosan megtapsolta és lámpák elé hívta. Némethy Lilla is Noémi naiv szerepét várakozáson felül oldotta meg. A község neki is elismeréssel adózott s több ízben Lendvayval együtt a lámpák elé hívta, Szilágyi Kristián Tódort értelmesen és jó alakításban mutatta be. Völgyiné (Timea), Harayné (Athalia) és Mezey (Fabula János) osztottak ez estén a dicsőségben. Györiné a Zsófi szerepét jól játszotta volna, de, mint már nála többször tapasztaltuk, igen szeret tulozni. Erre figyelmeztetjük is.

Vasárnap 28-án „A nyál Bandi” népszimű adatott elő. A szereplők ez alkalommal is jól megfelelték feladatuknak s a község az előadással teljesen megelégedve távozott.

Ápril 10-én Szilágyi Dezső jutalmául „A haza” című szimű adatik elő. Mint a társulat egyik tehetséges és ügyekvő tagját, ajánljuk a község pártfogásába.

Mint értesültünk, Völgyi ur még egy bérletet szándékozik nyitni, s hisszük és reméljük, hogy a község megérdemelt pártfogásban fogja részesíteni. Ajánljuk a község becses figyelmébe.

Tudósító.

Felhívás

Háromszék megye lakosaihoz.

Igen tekintélyes birtokosai a megyének kérték adtak be hozzám egy rendkívüli megyei közgyűlés összehívására, melynek tárgya egy Háromszék megyét átszelő vasút építése lenne.

Tekintve, hogy egy vasút kiépítése feletti megyei közgyűlési tanácskozás végered-

ményre addig nehezen juthat, míg a megye különböző vidékein lakó érdekeltek értekezlete előbb az építendő vasut irányára nézve, annak kiépítési módzataira tervezetet nem készít: azért szükségesnek tartom az érdeklődő lakosságot ápril hó 27-én délelőtt 9 órára a megye házánál tartandó értekezletre meghívni.

Kelt Seps-Szentgyörgyön, 1886. márczius 31-én.

Potsa József, főispán.

Különfélék.

— A választó közönség figyelmébe. Az 1887. évben megtartandó országgyűlési képviselő-választásoknál szavazati jogukat csak azok a választó polgárok fogják gyakorolhatni, kik az ez idei május havában törtéendő összeírások alkalmával a szavazók névjegyzékébe bejegyeztetnek. Minthogy pedig az 1875. évi VI. törvénycikk 1. §-a értelmében a választók névjegyzékébe, annak évenként történő kiigazításánál, csak azon jogosultak veendők be, kik a megelőző évi egyenes adót, illetőleg a megelőző adóhátalékot ápril 15. napjáig bezárólag lefizették, figyelmeztetjük a választó közönséget, hogy a most idézett törvény rendelkezéseinek eleget téve, megelőző évi egyenes adóját, illetőleg megfelelő adóhátalékát e hó 15. napjáig bezárólag lefizetni el ne mulasztssa.

— A csikszeredai műkedvelő társulat folyó hó 26-án (husvét második ünnepén) a vereskereszt egylet javára színelőadást rendez. Előadatik Csiky Gergely „Czifra nyomorúság” című sziműve. A mint értesültünk, a szerepek a legjobb kezekben vannak s a műkedvelő társulat tagjain kívül más tekintélyes egyéniségek is vállaltak szerepet a jótékony czél sikere érdekében. Ajánljuk a t. község figyelmébe.

— A csikszőlői jótékony nőegyesület folyó 1886. évi április 13-án a régi székház nagy termében az E. M. K. E. javára fillérestélyt rendez. Műsor: 1. Prolog (az E. M. K. E. alakuló nagygyűlése alkalmával) Szász Károlytól. Szavalja Balás Béla VIII. oszt. tanuló. 2. „Kolostorból” vígjáték 1 felv., írta Szigeti József. Személyek: Coralie, Pál Ludovika. Oszkár, Booskor Béla. Iván, Gergely Andor. 3. „Hit, Remény, Szeretet”, Nogáll János kanonok után, (előadva három kis leány által). Személyek: Hit, Kövály Paula. Remény, Booskor Erzsike. Szeretet, Merza Anna. A végén görög-tűzfénnyel megvilágítva. 4. „Ébredj magyar” (1885. április 12-re) Kerekes Sámuelről, szavalja Godor Antal IV. oszt. tanuló. Belépti-díj 10 kr. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak. Kezdet este 7 órakor. Kéretnek azon tisztelt egyének, illetőleg családok, kik meghívóhoz igényt tartanak, s azt kezeikhez nem kapták, azt ne a rendező mulasztásának, hanem a kihordozásban való hiányosságnak tulajdonítani és sziveskedjenek jelen sorok által magukat meghívottaknak tekinteni. A rendező.

— Gyergyói hírek. Hoffman Béla kereskedelmi utazó folyó évi április 1-én tartotta esküvőjét Trohán Berta kisasszonnyal, Trohán Mihály derék iparos kedves leányával. — Győ.-Csomafalván a kántortanítói állomás üresedésbe jöven, az folyó évi április 25-én választás útján töltetik be. — Győ.-Szentmiklóson a folyó hó 27-ki hetivásáron több mint 150 szekér széna volt eladó; szekérét 6—7 frton kínálták és adták.

— Felakasztotta magát mult hó 29-én a csikszeredai városi tanács fogdájában bizonyos Leib Fuchs alias Simon Jakab Virtel nevű egyén. Nevezett Győ.-Szt.-miklóson osztrák vereskeresztgyeleti sorsjegyeket, kautsuk bélyegzőket, sodronymadráczot stb. árult. M. A. szolgabíró előtt feltűnt a fráter és azonnal letartóztatta s kihallgatása rendén magát beszercei illetőségének, azután megint oroszországi alattvalónak vallotta. Foglalkozására nézve pedig több kereskedőház megbízottjaként adta ki magát. Denique kisült, hogy a fráter nem más, mint országos zsebmetsző, s így a szolgabíró Csik-Szeredába tolonczoltatta, s itt további intézkedésig a városi tanács fogdájába záratott, hol egy másik csikszeredai

*) Terhiany miatt késett.

Szerk.

**) Felkérés folytán ezt is közöljük jövő számban.

Szerk.

